

סוף מרוץ במחשבה תחילה

פסק דין שניתן בבג"ץ הוא נקודת מפנה משמעותית בתחום מרוץ הסמכויות. המשמעות המעשית היא כי בני זוג המעוניינים או שאינם מעוניינים בהתדיינות עתידית בפני הערכאה הדתית רשאים לקבוע זאת בהסכם טרום-נישואים. ההסכם משקף את הדין המהותי ואת הזכות לאוטונומיה וגובר על השיקול הפרוצדורלי המגולם בכריכה

חגי קלעי

את מערכת היחסים המורכבת שבין הפרט והמדינה, בין מעמד הממסד הדתי ומעמד החופש מדת והזכות לאוטונומיה, ובין פרוצדורה ומהות. בפרשה זו לראשונה בחן בית המשפט את היחס שבין עקרון ההסכמה, המשקף את הזכות החוקתית לאוטונומיה, ובין יכולתה של ערכאת שיפוט לקנות סמכות לדון במחשבות לוקת שבין בני זוג. כוחו המהפכני של פסק הדין הוא בקביעת ההיררכיה שבין השתיים, וההכרעה, על דרך הפרשנות החוקתית, להעניק להסכמה מעמד חוקתי ראשון במעלה הגובר על שיקולים פרוצדורליים, ובראשם על היכולת לקנות סמכות מכוח הכריכה. המשמעות המעשית היא שעל פי הניתוח שנערך בפרשה זו רשאים בני זוג לקבוע מבעוד מועד, לרבות בהסכם טרום-נישואים, את ערכאת השיפוט שבפניה יידון עניינם, וכי בכוחה של קביעה

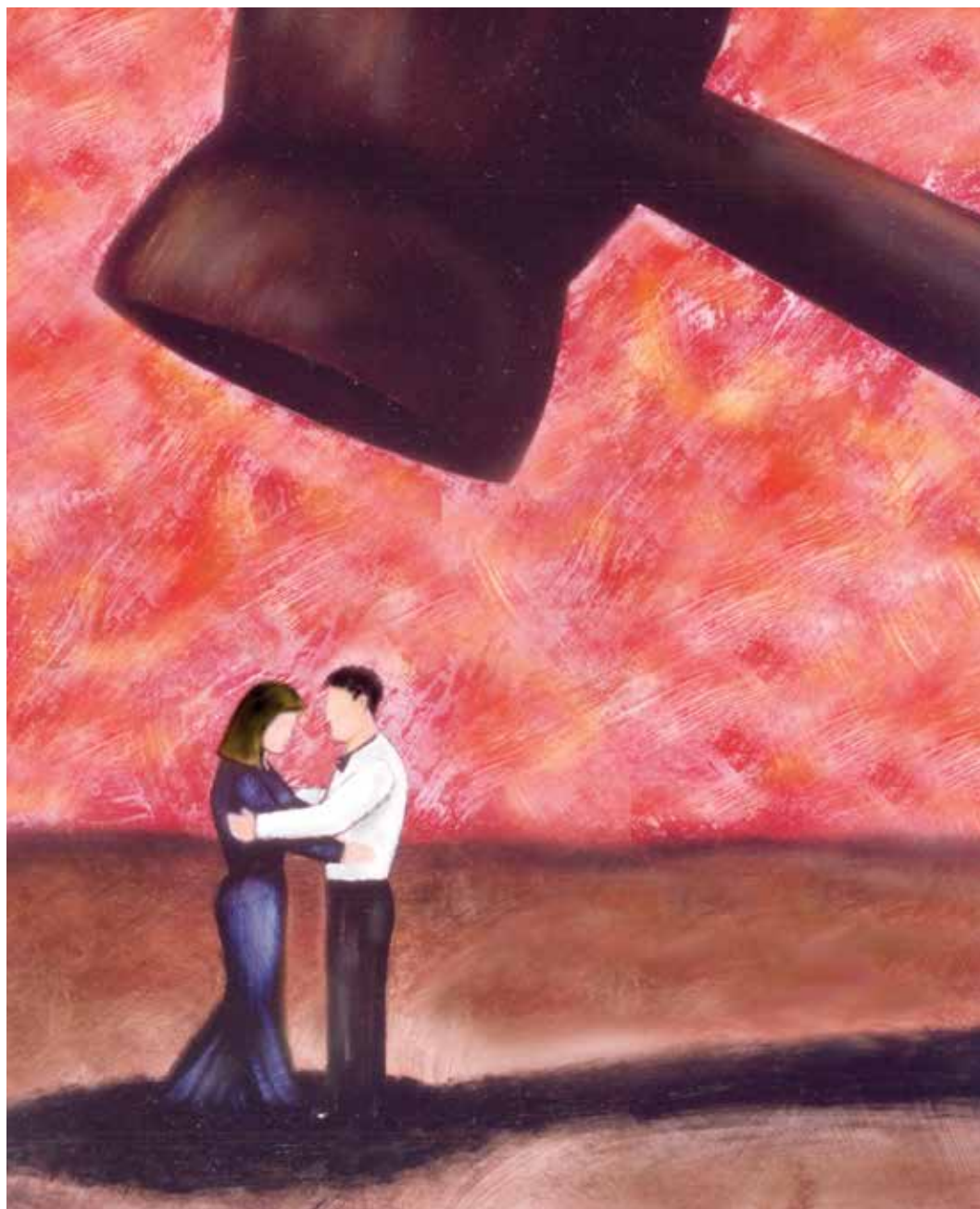
מרוץ הסמכויות הוא מהסוגיות הסוערות ביותר הנמצאות על הפרק בתחום דיני המשפחה זה שנים ארוכות. ייחודה של הסוגיה הוא במידה רבה בכך שהיא נעה בין המישור הפרטי – הצדק שבין בני הזוג, שהיו עד לפני רגע במערכת יחסים זוגית ולפתע הפכו לצדדים הניצבים זה מול זה בבית המשפט – ובין המישור הציבורי, כלומר היחס שבין הדין הממלכתי והדין הדתי בישראל, כמו גם בין המישור הפרוצדורלי וכללי הכיבוד ההדדי שבין הרשויות ובין המישור המהותי ושאלת שליטתם של המעורבים בסכסוך בדין שיחול עליהם.

על רקע זה, פסק הדין שניתן לפני כשנה בבג"ץ 6929/10 פלונית נ' בית הדין הרבני הגדול (פורסם בנבו, 20.3.13) (להלן: פרשת פלר-נית) הוא נקודת מפנה משמעותית, המאירה באור חדש

עו"ד חגי קלעי,
תלמיד לתואר מוסמך,
New York University

**פסק הדין מאיר באור
חדש את מערכת היחסים
המורכבת שבין הפרט
והמדינה, בין מעמד הממסד
הדתי ומעמד החופש מדת
והזכות לאוטונומיה, ובין
פרוצדורה ומהות**

לה בסיס.
במשך שנים ארוכות, באותם המקרים שנדרשה
הכרעה אשר למהות הגוף שבפניו יתדיינו הצדדים
ולמהות הדין שיחול על הצדדים, העדיפו בתי המ־
שפט לא פעם להתמקד במישור הפרוצדורלי שאינו

זו לגבור על הקניית סמכות מכוח כריכה. עבור רבבות
זוגות במדינת ישראל מדובר במהפכה של ממש.
טרם אפנה לבחינה רחבה יותר של העקרונות שנ־
קבעו בפרשת פלונית, מן הראוי לעמוד ולו בקצרה
על המסורת המשפטית שקדמה לפרשה זו והייתה

פעם על השאלה מהו הדין המהותי שעל פיו תתקבל ההכרעה.

בהקשר זה, בשני פסקי דין מרכזיים של בית המ־שפט העליון תוחמה הסמכות של הערכאה הדתית להכריע בסכסוך בין בני זוג. הפרשה הראשונה, בג"ץ 9476/96 **סרגובי נ' בית הדין הרבני האזורי ירושלים** [פורסם בנבו] (11.9.06), עסקה בשאלה אם יש לבית הדין הרבני הסמכות להכריע בהליך שבין בני זוג שאחד מהם חסר דת. בית המשפט העליון קבע כי באופן קטגורי אין לבית הדין סמכות לדון בהליכים מסוג זה, שכן סמכותו מוגבלת למקרים שבהם שני בני הזוג הם בני אותה הדת בלבד (וברור כי הלכה זו מחייבת כי שני בני הזוג יהיו בני אותה הדת במו־עד התגלעות הסכסוך, שכן החשש שהערכאה הדתית תהיה מוטה נגד בן הזוג שאינו בן אותה הדת מתעצם במיוחד כאשר הזוג המיר את דתו). בבג"ץ

9611/00 **בדר (מרעי) נ'**

מרעי, פ"ד נח(4) 256 (2000) נדונה פרשנותו הראויה של חוק בתי הדין הדתיים הדרר־זיים, תשכ"ג-1962, ונקבע כי סמכותו של בית הדין הדרוזי לדון בעניינים הנלווים לגי־רושים מוגבלת רק למקרים שבהם מסכימים שני בני הזוג שההליך יידון בפני הערכאה הדתית. גם בפרשות אלה התמקד בית המשפט בשא־לה הטכנית לכאורה – היקף

הסמכות המסורה לערכאה הדתית – ולא בחן את שאלת האיזון שבין האוטונומיה של הפרט ובין הסמכות הקנויה לערכאה הדתית.

בשלוש פרשות אפשר לזהות שינוי מגמה מסוים של בית המשפט העליון, ונכונות גוברת מצידו לבחון את שאלת מרוץ הסמכויות ואת סמכות הערכאה הדתית תוך מתן משקל לזכות לאוטונומיה כחלק בלתי נפרד מהפרשנות החוקתית בישראל.

בג"ץ 6866/03 **וקנין נ' בה"ד הרבני האזורי נתניה** [פורסם בנבו, 2.10.03] פתח את הדלת לראשונה לה־כרה באפשרות הברירה המוקדמת. משמע, ביכולתם של בני הזוג לקבוע בהסכם מבעוד מועד את ערכאת השיפוט במקרה של פרידה. באותה הפרשה הייתה

צפוי לעורר מחלוקת ציבורית, ולהימנע מהכרעות הנוגעות למהות העניין – האוטונומיה של הצדדים וחופש הדת שלהם, למול המעמד הציבורי הנ־תון לרשויות דתיות בישראל (וראו לדוגמה בג"ץ 8638/03 **אמיר נ' בית הדין הרבני הגדול בירושלים**, פ"ד סא(1) 259 (2006)).

במסגרת זאת, פסקי הדין בבג"ץ 1000/92 **בבלי נ' בית הדין הרבני הגדול**, פ"ד מח(2) 221 (1994) ובבג"ץ 3914/92 **לב נ' בית הדין הרבני** פ"ד מח(2) 491 (1994) היו נקודת מפנה ראשונה, שבה דן בית המשפט לגופו של עניין בשאלת הנורמות שיחולו על המתדיינים בפני ערכאה דתית. קביעתו העקרונית של בית המשפט, שנהייתה הלכה מחייבת, הייתה כי בעניינים אזרחיים הנדונים בפני ערכאה דתית אין לה הסמכות להכריע בסכסוך על פי נורמות דתיות בהעדר הסכמה של הצדדים לכך. לענייננו משמעות

הדבר היא ששאלת קניית הסמכות, ובפרט שאלת ה"כריכה", היא טכנית בעיק־רה, ונועדה לייעל את ההליך המשפטי ולאפשר את בירורו כמכלול בפני ערכאה אחת. לכאורה די בהכרעה עק־רונית זו לצמצם את החיכוך שבין האוטונומיה וחופש הדת של הפרט ובין הסמכות הנתונה לערכאה הדתית. עם זאת, פתרון זה הוא חלקי ולא מספק. במישור העקרוני,

עצם אילוצו של הפרט להתדיין בפני ערכאה שלא פעם הוא אינו יכול להיות חלק ממשי ממנה הוא פגיעה באוטונומיה שלו. לדוגמה, בבתי הדין הרב־ניים בישראל יש דיינים גברים בלבד. נשים, באופן קטגורי, אינן חלק מהגוף שבפניו הן נדרשות לא פעם להתדיין. במישור המעשי, מחקרים אמפיריים הראו כי ערכאות דתיות, בפרט בתי הדין הרבניים, אינן מקיימות את הלכות בבלי ולב אלא באופן מוגבל (וממילא תחומים רחבים דוגמת משמורת והסדרי ראייה כפופים רק לעיקרון הכללי של טובת הילד, ומתחם שיקול הדעת המסור לערכאה הדיונית רחב ביותר). קרי, השאלה הפרוצדורלית־לכאורה בפני איזו ערכאה מתקיים ההליך, יכולה להשפיע לא

בפרשת פלונית בחן בית המשפט לראשונה את היחס שבין עקרון ההסכמה, המשקף את הזכות החוקתית לאוטונומיה, ובין יכולתה של ערכאת שיפוט לקנות סמכות לדון במחלוקת שבין בני זוג

גדר המחלוקת בשאלת ברירת הדין בנוגע למזונות אישה במסגרת הליכי גירושים. פסק הדין הקצר, בן חמישה עמודים בלבד, דחה את הטענה העקרונית כי אי אפשר לקבוע מראש בהסכם ממון את הערכאה שבפניה תידון שאלת מזונות האישה. בפסקה אחת, ובבחינת למעלה מן הצורך, ציינה הנשיאה (בדימוס) דורית ביניש (ובהסכמתם של השופטים אליעזר ריי בלין וסלים ג'ובראן) את הדברים האלה:

"מעבר לנדרש, נעיר כי לגופם של דברים, טענתו המרכזית של העותר בפנינו היתה כי בית-הדין הרבני האזורי לא היה מוסמך לדון בתביעת המשיבה למזונותיה. זאת, בהתחשב בהסכם ממון בין בני הזוג שאושר על-ידי נוטריון טרם נישואיהם בהתאם לסעיף 2(1ג) לחוק יחסי ממון בין בני-זוג, התשל"ג-1973. לטענת העותר, בסעיף 20 להסכם האמור הסכימו בני-הזוג כי סמכות-הדין בענייני המזונות

תהא נתונה לבית-המשפט האזרחי בלבד ולא לבית-הדין הרבני. מנגד, טענה המשיבה כי מאחר והסכם הממון לא הוגש לאישורה של ערכאה שיפוטית, אין בתניית השיפוט פוט לעניין מזונותיה כדי לחייבה. טענה זו של המשיבה דינה להידחות; סעיפים הסכמיים שעניינם במזונות האישה – להבדיל מענייני רכוש בין בני-הזוג – עשויים להיות בעלי תוקף מחייב אף

בלא שאושרו כלל, קל וחומר כאשר ההסכם אושר על-ידי נוטריון שוידא כי בני-הזוג ערכו אותו בהסכמה חופשית ובהבנים את משמעותו ותוצאותיו (ראו והשוו: סעיף 12(ב) לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959, הקובע כי הסכם בדבר מזונות בגיר ניתן לאישור בית-המשפט, אך אינו חייב בכך). לפיכך, צודק בא-כוח העותר בטענתו העקרונית לפיה כאשר הסכם בין בני-זוג קובע באופן ברור ומפורש כי הסמכות בענייני מזונות האישה תהא נתונה בידי ערכאה מסוימת – בית-המשפט לענייני משפחה או בית-הדין הרבני – משמעות הדבר היא כי האישה עשתה שימוש מראש בזכות הברירה הנתונה בידיה לפי סעיף 4 לחוק שיפוט בתי-דין רבניים

(נישואין וגירושין), תשי"ג-1953".

בעוד שבפרשת וקנין עמד בית המשפט על משמעות יכולת הברירה המוקדמת של בני הזוג (קרי, מעמדה היחסי של הסכמת בני הזוג למול כוחה המשפטי של הכריכה של נושאים הנלווים לגירושים בגירושים עצמם), בבג"ץ 2621/11 פלונית נ' בית הדין השרעי לערעורים בירושלים (פורסם בנבו, 27.12.11) בחן בית המשפט את השאלה המשלימה, היא יכולתם של בני הזוג לחרוג מהסכמה מפורשת שניתנה במסגרת הסכם, באותו המקרה הסכם גירושים (אף שכפי שיוסבר להלן, אותם העקרונות חלים על הסכמים טרם הגירושים, ואף טרם הנישואים). באותה הפרשה התעוררה מחלוקת בין בני הזוג בשאלה לאיזה בית משפט הסמכות לדון בעניינם, וזאת מאחר שהסכם הגירושים, שנחתם בפיקוחו של בית המשפט לענייני משפחה ואושר על ידו,

הכיל הסכמה להתדיין בפני בית המשפט לענייני משפחה בנוגע להסדרי ראייה אך לא הייתה בו הוראה מקבילה בנוגע למשמורת. בית המשפט פסק כי יש לבחון את הסכמת הצדדים כמכלול, על רקע כלל הנסיבות, לרבות התדיינות קודמות והסכמות חלקיות בכתב. בכך אימץ למעשה בית המשפט כלים חוזיים כדי לבחון את אומד דעת הצדדים אשר

להסכמתם להתדיין בפני ערכאה זו או אחרת. בתוך כך ציין בית המשפט כי יש לבחון, במסגרת בחינת אומד דעת הצדדים, אף את התכלית האובייקטיבית של ההסכמה (שם, פסקה 20). כך מצא בית המשפט כי באותו המקרה מובילה הסכמת הצדדים למסקנה שהסמכות הבלעדית לדון בענייני משמורת והסדר ראייה נתונה לבית המשפט לענייני משפחה. לצד זאת ציין בית המשפט כי אף ניתוח פורמליסטי של מבחני "הסמכות הנגררת" היה מוביל לאותה המסקנה כי מקום שבו נערך ההסכם במעורבותו הפעילה של בית המשפט ואושר על ידו, יש לראותו כאילו בית המשפט "דן ופסק" וקנה סמכות נגררת בפרשת פלונית גילה בית המשפט נכונות מפור-

זוהי נקודת מפנה משמעותית

בתחום מרוץ הסמכויות.

המשמעות היא כי בני זוג

המעוניינים או שאינם מעוניינים

בהתדיינות עתידית בפני

הערכאה הדתית רשאים לקבוע

זאת בהסכם טרום-נישואים

שת לדון במרוץ הסמכויות כשאלה של מהות ולא רק כשאלה סמי-טכנית. הפרשה נסובה סביב בני זוג שהתגרשו, והסכם הגירושים אושר על ידי בית הדין הרבני ללא כל דיון. בשלב מאוחר יותר ביקש בן הזוג לדון מחדש בשאלת מזונות הקטין וביקש לעשות זאת בפני בית הדין הרבני. בהסכם הגירושים עצמו לא הייתה כל הסכמה אשר לערכאה שבפניה יידונו הליכים עתידיים.

חוות הדעת הראשית, מפי המשנה לנשיא מרים נאור, קבעה על בסיס ההלכה הפסוקה כי אין לראות בהליך של אישור טכני של הסכם גירושים כי הוא מקנה סמכות נגדרת לבית הדין הדתי. לפיכך, ומשלא נכרכה הסוגיה בגירושים עצמם, מצאה המשנה לנשיא כי בית הדין הרבני יכול לקנות סמכות לדון בהליך רק בהסכמת שני בני הזוג, שלא התקיימה.

השופט סלים ג'ובראן, אף שציין כי הוא מסכים לחוות דעתה של המשנה לנשיא במלואה, ביקש להשתית את ההכרעה בהליך על הדין המהותי ולא על הדין הפרוצדורלי בלבד. כמקובל בפסיקה, הדיון שנערך על ידי השופט ג'ובראן העמיד את עקרון ההסכמה כבסיס המהותי המאפשר לבני זוג להתדיין בפני ערכאת שיפוט שאינה בית המשפט האזרחי.

בהמשך לכך, ועל בסיס הלכות בבלי ולב, זיהה השופט את סמכות הכריכה ואת הסמכות הנגדרת כסמכות הנובעות בעיקרן משיקולי יעילות מערכתיים ומהרצון למנוע ריבוי הליכים בערכאות שונות בעניינם של אותם בני זוג (אותו עיקרון שהביא אותו, בפרשת פלונית נ' בית הדין השרעי, להטיל ספק באפשרות של בני הזוג להפריד באופן מלאכותי בין הדיון בסוגיות של הסדרי ראייה והסדרי משמורת). על בסיס זה פנה השופט ג'ובראן לבחינת שתי שאלות משלימות; ראשית מהי הסכמה, ואחריה שאלת היחס שבין ההסכמה ובין הכריכה.

אשר לשאלה הראשונה – מתי ילמד בית המ-

שפט על קיומה של הסכמה של בני הזוג להתדיין בפני ערכאה זו או אחרת – חזר השופט ג'ובראן ביתר הרחבה על העקרונות שנקבעו בהלכת פלונית נ' בית הדין השרעי. בתמצית קבע השופט ג'ובראן כי יש לבחון אם מתקיימת הסכמה במועד פתיחת ההליך (שם, פסקה 37 לפסק דינו). במסגרת זאת קבע השופט ג'ובראן כי הסכמה בכתב קודם למועד פתיחת ההליך תהיה בעלת משקל ראייתי בבואו של בית המשפט לבחון את אומדן דעת הצדדים. זאת לרבות הסכמה טרם הנישואים, משמע, הסכמה בהסכמה טרם-נישואים. עם זאת, לגישתו אין בהסכמה בכתב כדי לכבול את הצדדים להסכמה, אם הוכיח הצד המבקש לערער על הסכמה זו כי חל שינוי נסי-

בות המעיד שההסכמה המ-
קורית אינה בתוקף (לדוגמה,
אם השתנה הסטטוס של
אחד מבני הזוג, והתעורר
אצלו חשש ממשי למשוא
פנים של הערכאה הדתית).
מנגנון הפרשנות של הסכמים
בין בני זוג אינו זהה למנגנון
הפרשנות של חוזים מס-
חריים, ויש לתת במסגרתו
משקל מוגבר לנסיבות החיים
המשתנות. לגישתו של השופט
ג'ובראן, עמידה דווקנית
של בן זוג על הקניית הס-
מכות לערכאה זו או אחרת
מכוח הסכמה בכתב, כשהוא
יודע שבשל שינוי הנסיבות

הצד שכנגד כבר אינו מסכים להקניית הסמכות, היא פעולה בחוסר תום לב.

מכאן פנה השופט ג'ובראן לבחינת היחס שבין ההסכמה של בני הזוג ובין יכולתם "לכרוך" את הנשואים הקשורים בגירושין בגירושין עצמם. במסגרת זאת קבע השופט ג'ובראן עיקרון כפול: ראשית, כפי שהוסבר לעיל, מקום שבו יודע בן זוג אחד על העדר הסכמת בן הזוג האחר לקיומה של הכריכה (אם מכוח הסכם מוקדם בכתב ואם מכוח הנסיבות), כריכת ההליכים תיראה כפעולה בחוסר תום לב, ולכן לא תהיה "כריכה כנה". בכך פסע השופט ג'ובראן אחר ההלכה הנוהגת, שעל פיה חייבת הכריכה להיות כנה

**בשלוש פרשות מהעת
האחרונה אפשר לזהות
שינוי מגמה מסוים של בית
המשפט העליון, ונכונות
גוברת מצידו לבחון את שאלת
מרוץ הסמכויות ואת סמכות
הערכאה הדתית תוך מתן
משקל לזכות לאוטונומיה
כחלק בלתי נפרד מהפרשנות
החוקתית בישראל**

כדי לתת לה תוקף. בהמשך לכך מצא השופט ג'ובראן כי יש לבכר את עקרון ההסכמה, המשקף את זכותם החוקתית של בני הזוג לאוטונומיה ולחירות, על פני השיקול הפרוצדורלי המגולם בכריכה. משמעות הדבר היא כי בדומה להליכים שלא נכרכו בגירושים עצמם, גם בהליכים המתנהלים עם הליך הגירושים גוברת אי הסכמת אחד הצדדים על יכולתו של בן זוגו לכרוך את העניינים הקשורים בגירושים בהליך הגירושים עצמו. משמע, ניהול ההליך בפני הער-כאה הדתית מכוח כריכה מקום שבו אחד מבני הזוג לא מסכים לכך בבירור היא התנהלות של בית הדין בהיעדר סמכות. במאמר מוסגר ציין השופט ג'ובראן באותו פסק הדין כי אפשר שכריכה בניגוד להסכ-

מה מוקדמת תהיה פעולה המקימה עילת תביעה מכוח סעיף 11 לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973. אף שהשופט ג'ובראן מציין בהקשר זה רק את האפשרות האמורה, אפשר להעלות אף את האפשרות שכריכה בני-גוד להסכמת הצדדים תהווה הפרת חוזה (בכתב או בעל פה) שיכולה להיות בסיס לתביעה אזרחית.

מבעד לדיון התאורטי הרחב ברורה המשמעות המעשית של פסק הדין; בני זוג רשאים לקבוע בהסכם קודם לגירושים, ואף קודם

לנישואים, תנייה המקנה את סמכות השיפוט לער-כאה זו או אחרת. חובה על בית המשפט או על בית הדין לבחון את תוקפה של הסכמה זו במועד הת-גלעות הסכסוך. אם מדובר בהסכמה המשקפת את אומד דעת הצדדים, על פי כללי הפרשנות הגמישים הנוהגים בהקשר זה, הרי שבכוחה לגבור על הק-ניית סמכות לערכאה דתית מכוח "כריכה". בפש-טות אפוא רשאים בני זוג שאינם מעוניינים בהת-דיינות עתידית בפני הערכאה הדתית לקבוע תנייה זו בהסכם טרום-נישואים. באותה המידה רשאים בני זוג המעוניינים להביא הסכמה להתדיינות בפני ערכאה דתית לעשות זאת בהסכם טרום-נישואים.

ההסכם - המשקף את הדין המהותי ואת הזכות לאוטונומיה - גובר על השיקול הפרוצדורלי המ-גולם בכריכה.

נדמה שרק ראוי להשלים את המעגל בשיבה לדיון הדוקטרינרי-פרוצדורלי. פרשנות זו של הדין על פי העקרונות החוקתיים של מדינת ישראל היא גם הפרשנות הנובעת מהניתוח הפרוצדורלי הנהוג זה שנים ארוכות. מאחר שממילא חובה על הערכאה הדתית לפסוק על פי הדין הכללי, הכריכה היא בסך הכל כלל הקשור ביעילות שיפוטית, ממש כמו הס-מכות הנגררת, ועל שתיהן לקבל את אותו המשקל בבואו של בית המשפט לאזן מול שיקולים של דין מהותי. ממש כפי שנפסק שתביעת קטין אינה כבו-

לה לסמכות הנגררת או לה-סכמה של הוריו נוכח זכותו לאוטונומיה, כך על הכריכה לסגת מפני זכותם של בני הזוג לאוטונומיה. יתר על כן, פרשנות זו מקרבת ולו במעט את היקף ההגנה המוקנה על האוטונומיה של בני הדתות היהודית, המוסלמית והנר-צרית להיקף ההגנה שבחרו המחוקקים והמחוקקות, בח-קיקה מאוחרת יותר, להעניק לאוטונומיה של בני העדה הדרוזית. ועוד חשוב לציין בהקשר זה, אף שחלק מהחור-קים הנוגעים בדיני המעמד בישראל מוגנים מפני בחינה

חוקתית מכוח פסקת שמירת הדינים, חלקם - דר-גמת השינויים הנוגעים לבני הדת המוסלמית במ-סגרת תיקון מספר 5 לחוק בתי המשפט למשפחה, תשנ"ה-1995 - אינם מוגנים מפני בחינה חוקתית.

ברור כי אין בפרשנות האמורה, מרחיבה ככל שתהיה, כדי ליתר את הדיון בחוקתיותם של הסד-רים משפטיים אלה. אפשר שאף פגיעתה של פרש-נות זו באוטונומיה ובזכות לחופש מדת של הפרטים במדינה היא פגיעה שאינה יכולה לעמוד במבחני פסקת ההגבלה, פגיעה השוללת מכל אחת ואחד את יכולתם לספר את סיפור חייהם, את זוגיותם ואת אמונותיהם כפי שהוא או היא מוצאים לנכון. ☞

חובה על בית המשפט או על בית הדין לבחון את תוקפה של הסכמת בני הזוג במועד התגלעות הסכסוך. אם ההסכמה משקפת את אומד דעת הצדדים על פי כללי הפרשנות הגמישים הנוהגים בהקשר זה, הרי שבכוחה לגבור על הקניית סמכות לערכאה דתית מכוח כריכה

תודתי לד"ר יופי תירוש ולעו"ד עדי בלוטנר על הערותיהן המלומדות